

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی-سعیدافغانی

۳۰ نومبر ۲۰۱۸

بسم الله الرحمن الرحيم

نماز را چگونه زیبا سازیم؟

۳

نخواندن سوره فاتحه در نماز سر پشت امام :

موضوع نخواندن فاتحه در نمازهای سری پشت سر امام از موضوعات قابل بحث در بین فقهاء و مفسرین می باشد، ولی ارجح و صحیح این است که در نمازهای سری و جهری مأموم (مقتدی) خودش فاتحه را بخواند، زیرا سکوت در نماز مفهومی ندارد و از جانب دیگر نماز بدون فاتحه صحیح نیست. همچنین در رکعت آخر نماز مغرب و دو رکعت پایانی نماز عشاء که امام با صدای بلند قرآنت نمی کند، مقتدی باید سوره فاتحه را بخواند.

توجه باید کرد:

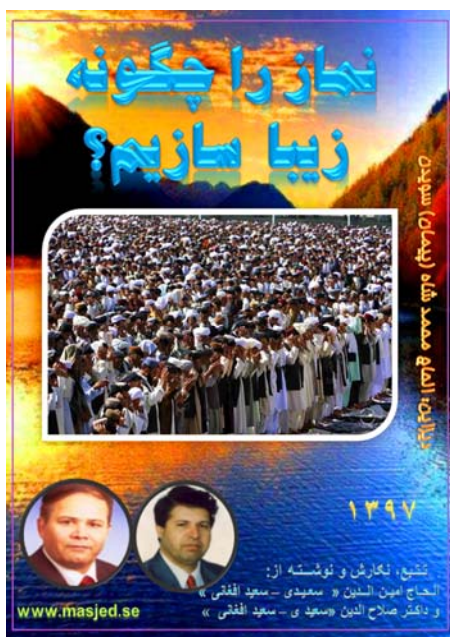
بلند کردن صدا هنگام قرآنت قرآن و اذکار، طوری که باعث آزار و اذیت بقیه نماز گزاران شود. نیز خلاف سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم می باشد.

همچنان نخواندن دعای استفتاح (دعای بعد از تکبیر تحریمه).

همچنین نخواندن (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) قبل از قرآنت فاتحه خلاف سنت می باشد.

همچنان بعضی از نماز گزاران زمانی که امام می گوید: «ایاک نعبد و ایاک نستعین»، می گویند: «استعنا بک یا رب» و این بدعت هائی است که در بین برخی از مسلمانان رایج شده است.

قرار دادن دستها زیر یا روی ناف :

موضوع قرار دادن دستها زیر ناف یا روی ناف یکی از مسایل اختلافی بین فقهای اسلام می باشد . ولی قول ارجح و صحیح اینست که دست ها در وقت نماز باید بر سینه قرار و یا بالای ناف قرار داده شوند.

آمین در ختم سوره فاتحه:

موضوع «آمین» گفتن در ختم سوره فاتحه از موضوعات قابل بحث بین فقهای اسلامی است ولی برخی از نمازگزاران قبل از این که امام بعد از قرائت فاتحه شروع به آمین گفتن کند، آمین می گویند، و صحیح اینست که امام و مقتدی پس از اتمام سوره فاتحه در نماز های جهری با هم آمین بگویند.

در حدیثی که از ابوهریره روایت گردیده آمده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : « **إِذَا أَمِنَ الْإِمَامُ فَأَمْنُوا، فَإِنَّ مِنْ وَافِقٍ تَأْمِينُهُ تَأْمِينُ الْمَلَائِكَةِ غُفْرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ** » (وقتی امام آمین گفت شما هم آمین بگوئید چون کسی که آمین گفتنش همزمان با آمین گفتن ملائکه باشد گناهان (صغیره) پیشینش بخشوده می شود). (متفق علیه)

اما قرائت آمین به جهرتوسط زن :

در مورد این که برای زن جایز است در نماز جهری قرائت به جهر یعنی صدای بلند و یا این که آیا برای زن جایز است در وقت سوره فاتحه آمین به جهر بگوید ؟

در جواب باید گفت که اگر زن در حضور محارم نماز بخواند، و نامحرمی نباشد، برایش جایز است که با صدای بلند آمین گوید، اما در نزد نامحرم اینکار برایش جایز نیست، زیرا ممکن است موجب فتنه در قلب شود.

شیخ صالح فوزان عالم شهیر جهان اسلام در جواب سؤالی که آیا زن می تواند در نماز های جهری با جهر قرائت نماید : فرمودند : «برای زن مستحب است قرائت نماز فرض یا نافله (آنهائی که جهریه هستند) را به صورت جهری تلاوت کند، به شرطی که مردی بیگانه صدایش را نشوند که موجب فتنه در او شود، پس هرگاه در مکانی باشد که مرد بیگانه ای صدایش را نشنود و در نماز شب باشد، می تواند با صدای بلند قرائت کند، مگر آن که جهری خواندن موجب تشویش دیگران شود که در آنصورت به صورت سریه بخواند، اما در نماز روز قرائت را خفیه بخواند، زیرا نماز روز سریه است. جهر خواندن نماز روز مستحب نیست، چون که مخالف با سنت است».

رفع الیدین :

رفیع الیدین یعنی بلند کردن دستها، در نماز. مطابق احادیث نبوی رفع یدین در نماز یا همان بالا بردن دستها در چهار مکان در داخل نماز به ثبوت رسیده و عمل مستحب است و جزو سنت نبوی صلی الله علیه وسلم بشمار می رود :

در حدیثی که از ابن عمر رضی الله عنه روایت شده آمده است که : « **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ لِلصَّلَاةِ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى تَكُونَ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ ثُمَّ كَبَّرَ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ فَعَلُ مِثْلَ ذَلِكَ، وَإِذَا رَفَعَ مِنَ الرُّكُوعِ فَعَلُ مِثْلَ ذَلِكَ، وَلَا يَفْعَلُهُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ.** » (روایت مسلم)

یعنی: (هنگامی که پیامبر صلی الله علیه وسلم برای نماز برمی خاست دو دستانش را تا نزدیکی دو کتفش بالا می برد سپس تکبیر می گفت، و هنگام رکوع نیز همین کار را می کرد و هنگام بلند شدن از رکوع نیز همینطور و هنگامی که سرش را از سجود بلند می کرد این کار را نمی کرد).

اجر و ثواب رفع الیدین:

در مورد اجر و ثواب رفع الیدین در حدیثی که از عقبه بن عامر روایات گردیده است آمده که پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: « یکتب فی کل إشارة یشیر الرجل (بیده) فی صلاته عشر حسنات ؛ کل إصبع حسنة » (یعنی : عقبه بن عامر رضی الله عنه می فرماید : رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: برای هر رفع الیدینی که فرد در نمازش انجام می دهد ده نیکی نوشته می شود یعنی برای هر انگشت یک نیکی نوشته می شود.)

این حدیث از جمله احادیث صحیحه بوده و شیخ البانی رحمه الله آن را در سلسله احادیث صحیحه شماره (۳۲۸۶) تحقیق و بررسی نموده و سپس فرموده که سند این حدیث صحیح است.

شیخ البانی رحمه الله در تفسیر این حدیث نگاهشده است :

« بعضی از بزرگواران در فهم این حدیث دچار اشتباه شده اند و فکر نمودند که مراد از اشاره در این حدیث اشاره و حرکت دادن انگشت سبابه در تشهد نماز است و برای هر حرکتش ده نیکی نوشته می شود ، این یک وهم محض است زیرا در این حدیث آمده (بیده) یعنی بادت و نیامده (باصبعه) یعنی با انگشت، به همین خاطر است که امام بیهقی این حدیث را در باب رفع الیدین فی الصلاة این روایت را آورده است.

همچنان نکته دیگری که دلالت بر این دارد که مراد از این حدیث (رفع الیدین) در نماز است و نه اشاره با سبابه در تشهد این است که رسول الله صلی الله علیه و وسلم در آخر حدیث فرمودند برای هر انگشت یک نیکی، اگر مراد اشاره در تشهد می بود باید می گفتند برای هر بار اشاره یک نیکی نوشته می شود.

ناگفته نماند که حدیث رفع الیدین در نماز متواتر است و از خلفاء راشدین و عشره مبشره و سایر صحابه به ثبوت رسیده است.

یادداشت :

مسأله رفع الیدین در نماز موضوع قابل بحث و یکی از موضوعات اختلافی در بین فقهاء می باشد . ولی برخی از نمازگزاران هنگام رفع یدین، دست های خود را بدرستی و به اندازه ی کافی بلند نمی کنند. صحیح اینست که دستها تا گوش ها یا شانه ها به طور کامل بلند شوند.

وضع جسم و کمر در حال قیام :

دیده شده است که برخی از نمازگزاران در حال قیام وبعد از بالا شدن از رکوع ، کمر خویش را به طور درست صاف و مستقیم نمی سازند . ولی ارجح و صحیح اینست که کمر در حال قیام وبعد از ایستادن از رکوع ، راست و صاف گردد، حتی در حدیث آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم طوری کمر خویش را صاف می نمودند که اگر آب بر کمر ایشان ریخته می شد، تکان نمی خورد.

حرکت های بی حد و حصر :

موضوع حرکت هائی که خلاف روحیه نماز باشد ، خلاف خضوع و خشوع در نماز است احتیاط باید کرد که در برخی از موارد انجام حرکت های بی حد و حصر نماز را باطل می گرداند .

کثرت حرکت در نماز مانند دست در بینی کردن، خاراندن سر و صورت و سائر بدن یا مرتب کردن لباس ها نماز را مکروه می سازد . به کثرت دیده شده است که برخی از نمازگزاران زمانی که می خواهند به سجده بروند، پیراهن، چین، کلاه یا لنگوته و در مجموع لباس های خود را جمع می کنند. صحیح اینست که لباس ها به حالت خود گذاشته شود.

عدم طمأنینه و آرامش در نماز:

عدم طمأنینه و آرامش در نماز به طوری که مثلاً شخص هنوز به طور کامل از رکوع برنخاسته به سجده می رود یا هنوز از سجده اول به طور کامل بلند نشده، به سجده دوم انتقال می یابد. صحیح اینست که در هر رکن نماز، آرامش و وقار کاملاً رعایت شود. به طوری که تمام مفاصل در جایگاه خود قرار گیرند و سپس به رکن بعدی انتقال یابد.

متابعت از امام:

متابعت از امام از موضوعات مهمی در نماز جماعت است که مقدمات آن را باید به طور جدی مرعات نماید.

علماء و فقهاء بدین نظر اند که در نماز جماعت مقتدی بعد از امام تکبیر بگوید و بعد از امام به رکوع و سجده برود، و بعد از امام سرخویش را از رکوع و سجده بردارد.

بناءً مأمومین نباید از امام خود سبقت گیرند و حتی نباید هماهنگ و همزمان با او انتقال یابند، در این مورد حدیثی از حضرت ابوهریره رضی الله عنه بهترین رهنمود ما می باشد:

«أما يخشى أحدكم إذا رفع رأسه قبل الإمام أن يجعل الله رأسه رأس حمار، أو يجعل الله صورته صورة حمار» «آیا وقتی یکی از شما سرش را قبل از امام بلند می کند (از او پیشی می گیرد) نمی ترسد از این که خداوند سرش را مانند سر خر یا صورتش را مانند صورت خر بگرداند». (متفق علیه و این لفظ بخاری است)

خواننده محترم!

متابعت و پیروی از امام واجب است و پیشی گرفتن از وی در نماز جماعت حرام می باشد، در این مورد حضرت ابوهریره رضی الله عنه در حدیثی فرموده است:

«إنما جعل الإمام ليؤتم به، فلا تختلفوا عليه، فإذا كبر فكبروا، وإذا ركع فاركعوا، وإذا قال سمع الله لمن حمده فقولوا: اللهم ربنا لك الحمد، وإذا سجد فاسجدوا، وإذا صلى قاعدا فصلوا قعوداً أجمعون». یعنی: امام را بدین علت امام قرارداده اند، تا از وی پیروی شود و به وی اقتداء گردد، پس از وی تخلف نکنید، هر وقت تکبیر گفت، تکبیر گوئید، هر وقت به رکوع رفت، به رکوع بروید، و چون گفت: سمع الله شما بگوئید: اللهم.. و هر وقت به سجده رفت شما نیز به سجده بروید و چون نشسته نماز خواند، شما نیز همگی نشسته نماز بخوانید.. به روایت شیخین. و در روایت احمد و ابوداود متن حدیث چنین است: «إنما الإمام ليؤتم به فإذا كبر فكبروا، ولا تكبروا حتى يكبر، وإذا ركع فاركعوا، ولا تركعوا حتى يركع، وإذا سجد فاسجدوا، ولا تسجدوا حتى يسجد». و در حدیثی از حضرت انس روایت است که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: «أيتها الناس، إني إمامكم فلا تسبقوني بالركوع ولا بالسجود ولا بالقيام ولا بالعود ولا بالانصراف». یعنی: ای مردم بی گمان من امام جماعت و پیشوای شما هستم، بنابراین در رکوع و سجود و ایستادن و برخاستن و نشستن و سلام دادن از من پیشی مگیرید. به روایت احمد و مسلم.

از براء بن عازب روایت است که ما با پیامبر صلی الله علیه و سلم نماز می خواندیم، چون می گفت: «سمع الله لمن حمده» هیچ کس از ما خم نمی شد (که به سجده برود) تا این که پیامبر صلی الله علیه و سلم پیشانیش را بر زمین می نهاد (آنوقت ما به سجده می رفتیم). به روایت جماعت محدثین.

همه علماء در این مورد متفق القول اند که اگر : مأموم در تکبیره الاحرام وسلام دادن از امام پیشی گیرد نمازش باطل است.

و در غیر آنها اختلاف است امام احمد گفته است: کسی که از امام پیشی گیرد، نمازش باطل است. مساوات و همزمان بودن با امام نیز مکروه است.

خواننده محترم !

همچنین تأخیر کردن بیش از اندازه در تبعیت از امام صحیح اینست که وقتی امام در رکنی قرار گرفت، بعد ما به آن رکن برویم.

مراعات طهات در نماز :

دیده شده است که بسیاری از نماز گزاران با بوی بد به مسجد غرض ادای نماز می آیند، به خصوص این حالات در روز جمعه و نماز جمعه نیز مشاهده شده است ، در حالی که رسول الله صلی الله علیه وسلم از این کار ما مسلمانان را نهی فرموده است و کسی که مثلاً از سیر، پیاز ، سیگار یا هر چیز بد بوئی استفاده نمود، حتی حق آمدن به مسجد را نیز ندارد؛ زیرا این کار باعث آزار فرشتگان و نماز گزاران می شود، مگر آن که بوی بد را از بین ببرد.

رفتن به ادای نماز جماعت:

نماز گزاران حد اعظمی کوشش به عمل آرند که وقت به نماز در مسجد تشریف ببرند ، تا با آرامش در نماز جماعت حصه بگیرند. ولی با تأسف در زیادتیر از اوقات دیده شده که برخی از نماز گزاران که وارد مسجد می شوند و مردم را در رکوع می بینند، عجله به خرج می دهند و شتابان حرکت می کنند تا به رکوع برسند. صحیح اینست که شخص با آرامش و وقار به سمت نماز بیاید.

متوجه ساختن امام در حال تأخیر:

نماز گزار بادر نظر داشت این که به تأخیر به نماز جماعت می آیند ، ولی با آنهم زمانی که به مسجد تشریف می اورند و امام را در رکوع می بینند، می گویند: «ان الله مع الصابرين»، تا امام رکوع را طولانی تر کند و به رکوع برسد، این عمل نماز گزار درست نبوده و همچو اعمالی در سنت وارد نشده است.

همچنان زمانی که که نماز گزار به مسجد می آید و امام در رکوع قرار دارد، شخص تکبیره الاحرام را هنگامی می گوید که کمرش خم شده است و در حال رکوع رفتن است و صحیح اینست که وقتی کاملاً ایستاد، تکبیره الاحرام را به زبان بیاورد.

هکذا برخی از نماز گزاران زمانی که امام را در حالت سجده یا هر حالتی جز قیام و رکوع می بینند، صبر کرده و نماز را شروع نمی کنند. صحیح اینست که امام را در هر حالتی یافتیم، به او بیبوندیم و نماز را از همان جا آغاز کنیم.

عجله به خاطر ادای نماز بعد از آذان:

برخی از نماز گزاران بعد از آن به خصوص پس از آذان مغرب و بلافاصله بعد از آن به خواندن نماز آغاز می نمایند، این روش در شرع و این عجله درست نبوده و صحیح اینست که بین آذان و اقامه حداقل به مقدار خواندن دو رکعت نماز فاصله انداخته شود .

دعا بعد از رکوع:

برخی از نمازگزاران همین که از رکوع بلند می شوند و رفع الیدین انجام می دهند، دستهای خود را به حالت دعا کردن، بلند می کنند. صحیح اینست که در رفع الیدین بعد از رکوع دست ها تا مقابل شانه ها یا گوش ها بلند شوند و کف دستها به سمت قبله باشد.

نماز سنت صبح:

برخی از نمازگزاران در وقت نماز صبح زمانی که وارد مسجد می شوند و می بینند که امام مصروف نماز جماعت صبح است، از اشتراک به نماز جماعت به خاطر این که نماز سنت صبح را بجای آورده است ، ابا می ورزند و به جماعت نمی پیوندند و در گوشه ای از مسجد شروع به خواندن دو رکعت سنت نماز صبح می نمایند. در حالی که در حدیثی صحیح پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: « **إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَلَا صَلَاةَ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ** ». (رواه مسلم). یعنی: هنگامی که نماز (فرض) آغاز شد، پس نمازی جز نماز فرض صحیح نیست و می تواند بعد از ختم نماز فرض با امام نماز سنت خویش را بجآورد .

پناه جستن از چهار چیز در تشهد اخیر:

به تأسف باید گفت که بسیاری از نماز گزاران دیده شده که خواندان این دعا را پس از درود در تشهد آخر، کم اهمیت جلوه داده و آن را نمی خوانند .

در حالی که پیامبر صلی الله علیه وسلم به خواندان این دعا هدایت فرموده است :

« **إِذَا تَشَهَّدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ أَرْبَعٍ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ** ». (رواه مسلم) یعنی: «هرگاه یکی از شما در تشهد بنشیند، باید از چهار چیز به الله پناه جسته و بگوید: اللهم انی اعوذ بک من عذاب جهنم... خدایا! من از عذاب دوزخ و عذاب قبر و از فتنه زندگی و مرگ و از شر فتنه دجال مسیح به تو پناه می جویم».

سلام دادن:

برخی از نمازگزاران در طریقه صحیح سلام دادن دچار اشتباه می باشند و در حین سلام دادن سر خویش را بالا و پائین می آورند . درحالی که ارجح و صحیح اینست:

سر در همان حالتی که در تشهد قرار دارد، هنگام سلام دادن به راست و چپ چرخانده شود.

مصافحه بعد از نماز :

در تعدادی از کشور های اسلامی و به خصوص در برخی از مناطق افغانستان طوری معمول است که نمازگزاران بعد از ختم سلام با همجواری یعنی کسی که در صف با او نماز جماعت بجآ آورده مصافحه نموده و میگویند «**تَقَبَّلَ اللهُ**» و به اصطلاح این مصافحه را از امور اسلامی قرار می دهند .

این مصافحه واحولپرسی در دین مقدس اسلام دارای هیچ گونه اصل و اساس نبوده، بلکه ظاهراً این عمل مکروه است . چون دلیلی برکردن آن در سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم دیده نشده است و بالعکس برای نمازگزار مستحب

است، زمانی که نمازش به اتمام رسد، با ارمش و با تفکر و تعمق، به خواندن اذکار شرعی مباردت ورزد، به خصوص آنچه از اذکاری که پیامبر صلی الله علیه و سلم در سنت عملی و احادیث تذکر یافته و به خصوص اذکاری که رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ آن را بعد از نماز فریضه می خواند.

امام بخاری در الادب و ابن منبه در جامع خویش از حضرت انس مرفوعاً نقل کرده اند که اهل یمن از جمله اولین کسانی بودند که طریقه و عادت این مصافحه را بعد از نماز اختراع نموده اند. (۹/۷۴).

دعای دستجمعی :

دعای دستجمعی بعد از نماز از موضوعات قابل بحث در بین علماء می باشد. برخی از علماء بلند کردن دست ها به طور دستجمعی بعد از نماز فرض و مالیدن و مسح کردن روی را خلاف سنت دانسته و بدعت در دین می دانند.

ذکر تسبیح و اذکار به بند های انگشتان دست چپ :

از احادیث متعددی از جمله در حدیثی از ابوداود به وضاحت آمده است که عادت مبارک پیامبر صلی الله علیه و سلم بود که بعد از ختم نماز تسبیحات را به بند های دست راست خویش می شمارید .

از سنت عملی پیامبر صلی الله علیه و سلم بر می آید که پیامبر صلی الله علیه و سلم تسبیحات را تنها به بند های دست راست شماریده است ، بناءً شماریدن تسبیحات و اذکار به دست چپ در احادیث نیامده است .

در حدیثی که از حضرت بی بی عایشه روایت است آمده است که پیامبر صلی الله علیه و سلم از دست چپ در استنجا استفاده به عمل آورده است ، و هیچ وقت از بند های دست چپ خویش برای تسبیحات استفاده نه نموده .

و در حدیثی که حضرت یاسیراه رضی الله عنها روایت نموده آمده است که : پیامبر صلی الله علیه و سلم بر زنها امر فرموده است که تسبیحات نماز را به بند های دست بشمارند ، چرا که در روز قیامت آن انگشتان به صحبت می آغازند و از آنان پرسیده خواهد شد .

مطابق احادیث نبوی و سنت عملی بهتر است تسبیحات به بند های انگشتان راست شماریده شود و این عمل نزدیکتر به ثواب و پیروی از سنت عملی پیامبر صلی الله علیه و سلم میباشد. **والله اعلم بالصواب** **پایان**